

2015

# Curricula

PENTRU CURS DE FORMARE CONTINUĂ  
ÎN DOMENIUL NEDISCRIMINĂRII

**A CADRELOR DIDACTICE / MANAGERIALE**

*Cu titlu de recomandare*

# Curricula

PENTRU CURS DE FORMARE CONTINUĂ  
ÎN DOMENIUL NEDISCRIMINĂRII

## **A CADRELOR DIDACTICE / MANAGERIALE**

*Cu titlu de recomandare*



Elaborată de Centrul de Resurse Juridice din Moldova în parteneriat cu Centrul Euroregional pentru Inițiative Publice – România în cadrul proiectului „*Promovarea egalității – Consolidarea agenților schimbării*” implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene

**DECEMBRIE 2015**

# Cuprins

<b>Abrevieri utilizate .....</b>	<b>6</b>
<b>Preliminarii .....</b>	<b>7</b>
<b>Repere conceptuale .....</b>	<b>8</b>
<b>Obiective de formare .....</b>	<b>10</b>
<b>Metode de instruire .....</b>	<b>11</b>
<b>Competențe dezvoltate în cadrul cursului .....</b>	<b>12</b>
<b>Conținuturi recomandate .....</b>	<b>13</b>
<b>Bibliografie .....</b>	<b>15</b>

# Abrevieri utilizate

CEDO	Convenția Europeană pentru Drepturile Omului
CPPEDAE	Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Legea nr. 121	Legea nr. 121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității

# Preliminarii

În contextul adoptării pe 25 mai 2012 a Legii nr. 121 privind asigurarea egalității în Republica Moldova, tematica asigurării egalității și a combaterii discriminării a devenit de interes nu numai pentru profesiunea juridică, ci și pentru societate în general. Cadrele didactice sunt identificate peste tot în lume ca având un triplu rol: ca agenți ai schimbării cu un rol esențial în combaterea stereotipurilor și discriminării, nu numai în domeniul educației, ci și în alte domenii, ca potențiale victime ale discriminării fie la locul de muncă, fie în societate sau ca potențiali actori care săvârșesc sau perpetuează fapte de discriminare. Așa cum discriminarea se învață, ea poate fi și dezvățată atunci când școala este un mediu incluziv care practic devine model pentru întreaga societate.

Și în Republica Moldova cadrele didactice au un rol important în prevenirea și combaterea discriminării. Fiecare copil are dreptul la un tratament egal și nediscriminatoriu atât din partea cadrelor didactice, personalului tehnic, cât și a colegilor săi. Profesorilor le aparține rolul de a asigura respectarea acestui drept prin maniera de predare, comportament, cât și prin intervenția atunci când copiii / elevii sau alte cadre didactice manifestă un comportament discriminatoriu. Respectarea egalității și nediscriminării nu este simplă atunci când cadrul didactic are anumite prejudecăți și stereotipuri personale sau nu știe care ar fi comportamentul corect. Din aceste considerente, instruirea cadrelor didactice, indiferent de domeniul de specializare sau disciplinele predate, este importantă și necesară. Curricula respectivă este gândită în acest context. Mai mult, pentru cadrele didactice care predau cursurile „educație pentru toleranță”, „educația civică”, „educația moral-spirituală” și alte cursuri similare, sau pentru cei care au ore de dirigenție, subiectele incluse în curriculă ar prezenta un interes sporit, deoarece ar putea prelua subiectele pentru a le discuta / preda elevilor.

# Repere conceptuale

Departate de a fi un concept strict juridic, discriminarea este o realitate cu care un cadru didactic se poate confrunta în activitatea sa zilnică. O primă situație este de potențială victimă atunci când un cadru didactic devine ținta unor acte discriminatorii, a hărțuirii din partea superiorilor, colegilor sau a unor terți, dată fiind apartenența sa reală sau prezumată la o categorie protejată (genul, etnia, religia, orientarea sexuală, vârsta, dizabilitatea). Un al doilea caz este acela în care cadrele didactice pot, conștient sau inconștient, să fie responsabile pentru fapte de discriminare prin hărțuirea altor colegi, a elevilor sau părinților, prin excluderea nejustificată a unor elevi de la activități școlare, prin refuzul de a asigura acomodarea rezonabilă necesară pentru copiii cu dizabilități. O a treia situație este cea în care un cadru didactic asistă la acte de discriminare săvârșite de alte cadre didactice sau de copii, situație în care are posibilitatea de a interveni. Cel mai important rol însă pe care un cadru didactic îl poate avea în ceea ce privește combaterea discriminării și încurajarea egalității ține strict de rolul de educator – discriminarea se învață și poate fi dezvățată, calitatea de cetățean, de membru al polisului, înainte de a fi asumată trebuie înțeleasă. Acest lucru devine posibil dacă în orele de curs, indiferent de tematica acestora, cadrul didactic atrage atenția elevilor asupra diversității societății și a nevoii de a proteja această diversitate.

Discriminarea implică tratamentul nefavorabil al unei persoane sau al unui grup de persoane în exercitarea unui drept datorită unei caracteristici concrete, identificabile – un criteriu protejat, tratamentul diferențiat fiind analizat prin comparație cu felul în care sunt, au fost sau ar fi tratate persoane aflate într-o situație similară. Legea nr. 121 din 25 mai 2012 privind asigurarea egalității (Legea nr. 121) interzice discriminarea în baza următoarelor criterii: „rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar” în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții.

Art. 9 al Legii nr. 121 privind asigurarea egalității reglementează interzicerea discriminării în domeniul învățământului. Alin. (1) al art. 9 prevede că instituțiile de învățământ asigură respectarea principiului nediscriminării:

- a) prin oferirea accesului la instituțiile de învățământ de orice tip și nivel;
- b) în procesul educațional, inclusiv la evaluarea cunoștințelor acumulate;
- c) în activitatea științifico-didactică;
- d) prin elaborarea de materiale didactice și programe de studii;
- e) prin informarea și instruirea cadrelor didactice privind aplicarea metodelor și mijloacelor de prevenire a actelor de discriminare și de sesizare a autorităților competente.

Alin. (2) art. 9 al Legii nr. 121 prevede că instituțiile de învățământ nu pot stabili principii de admitere la studii bazate pe anumite restricții, cu excepția cazurilor stipulate de legislația în vigoare. Conform alin. (3), refuzul instituției de învățământ de a admite la studii o anumită

persoană ale cărei calificări nu corespund nivelului necesar pentru a fi admisă nu constituie o limitare a dreptului la învățământ. Alin. (4) prevede o excepție și anume dreptul instituției de învățământ care pregătește personalul unui anumit cult religios de a refuza înscrierea unei persoane al cărei statut confesional nu corespunde cerințelor stabilite pentru accesul la instituția respectivă. Textul art. 9 permite formularea diverselor plângeri ce țin de sistemul de educație. Interzicerea discriminării în educație nu presupune egalizarea și renunțarea la criteriile de evaluare pe bază de merit a elevilor și studenților, ci asigură oferirea de șanse egale, asigurarea incluziunii în educație a tuturor elevilor și personalizarea actului de educare.

Codul Educației din 17 iulie 2014 prevede în art. 5 misiunea educației, care include, printre altele, promovarea dialogului intercultural, a spiritului de toleranță, a nediscriminării și incluziunii sociale. Art. 7 al Codului Educației prevede principiile fundamentale ale educației, printre care și următoarele principii care asigură egalitatea și nediscriminarea:

- principiul echității – în baza căruia accesul la învățare se realizează fără discriminare;
- principiul libertății de gândire și al independenței față de ideologii, dogme religioase și doctrine politice;
- principiul incluziunii sociale;
- principiul asigurării egalității;
- principiul recunoașterii și garantării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, inclusiv a dreptului la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase;
- principiul învățământului laic.

De asemenea, art. 135 alin. (1) lit. i) al Codului Educației prevede, printre alte obligații, obligația personalului didactic, științifico-didactic, științific și de conducere, să nu admită tratamente și pedepse degradante, discriminarea sub orice formă și aplicarea niciunei forme de violență fizică sau psihică.

În [proiectul Codului de etică al cadrului didactic](#) este prevăzută o normă importantă de conduită și anume „excluderea din relațiile cu copii și elevi a oricărei forme de discriminare, asigurarea egalității de șanse și promovarea principiilor educației incluzive”.<sup>1</sup> Nerespectarea respectivei norme poate constitui o încălcare gravă a disciplinei de muncă și a statutului instituției de învățământ și se sancționează disciplinar.<sup>2</sup> De asemenea, nerespectarea normei ar putea atrage răspunderea, conform Legii nr. 121, dacă se constată fapta de discriminare.

Cursul oferă posibilitatea cadrelor didactice de a înțelege principiul egalității și nediscriminării, precum și aplicarea acestuia în activitatea didactică.

---

<sup>1</sup> Proiectul Codului de etică al cadrului didactic, versiunea 2015, disponibilă la <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2277>. A se vedea p. 6 alin. (6).

<sup>2</sup> Conform art. 135 alin. (8) Codul Educației și, eventual, după adoptarea Codului de etică al cadrului didactic, conform normelor acestuia.

# Obiective de formare

Cursul în domeniul egalității și nediscriminării are următoarele obiective:

- Să familiarizeze participanții cu noțiunile de bază în ceea ce privește egalitatea și nediscriminarea;
- Să contribuie la formarea de comportamente și atitudini profesionale nediscriminatorii ale participanților;
- Să identifice rolul cadrelor didactice în combaterea discriminării și asigurarea egalității;
- Să inspire participanții să preia subiecte și metode în vederea educației elevilor în spiritul egalității și nediscriminării în cadrul disciplinelor predate.



# Metode de instruire

Cursul include prezentarea conceptelor-cheie specifice domeniului nediscriminării, cu procedurile speciale, în contextul moldovenesc, într-un limbaj nejuridic, cu specificarea rolului special pe care profesorii îl pot avea pentru combaterea discriminării și asigurarea egalității.

Metodele de instruire vor combina prezentarea (oferirea informației) pentru descrierea cadrului teoretic și exerciții practice (cu exemple din activitatea participanților). Cursul va combina lucrul individual cu lucrul de grup, studiul de caz, brainstorming-ul și exerciții de feedback, jocuri de rol, simularea.

Metodologia de instruire folosită de către formatori va urmări principiul învățării prin experimentare. Astfel exercițiile și prezentările realizate vor urmări existența unei legături directe între cunoștințe și abilități și vor avea relevanță directă în problemele zilnice cu care se confruntă participanții. Fiecare participant va avea ocazia de a interacționa cu formatorii și cu ceilalți participanți.

# Competențe dezvoltate în cadrul cursului

## **Competențe-cheie / transversale:**

- Competențe de a învăța să înveți
- Competențe interpersonale, civice
- Competențe de gândire și analiză critică

**Competența generală:** competența socială de practicare a unui comportament nediscriminatoriu

## **Competențe specifice:**

- Identificarea situațiilor discriminatorii
- Luarea de atitudine față de comportamente discriminatorii
- Practicarea unui comportament nediscriminatoriu
- Utilizarea subiectelor și metodelor pentru educarea elevilor să respecte principiul egalității și nediscriminării

# Conținuturi recomandate

Subiectele sesiunii	Obiectivele sesiunii	Conținutul sesiunii	Metode	Timp (orientativ)
<b>Stereotipuri și prejudecăți</b>	Participanții se vor familiariza cu noțiunile de stereotip și prejudecată, vor stabili mecanismul care stă la baza formării acestora și impactul lor și vor identifica propriile prejudecăți	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ce sunt stereotipurile și prejudecățile?</li> <li>- Cum le identificăm? Care sunt propriile noastre prejudecăți?</li> <li>- Care este impactul lor asupra activității de zi cu zi?</li> <li>- Cum putem demonta stereotipuri și prejudecăți negative?</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Joc pentru identificarea prejudecăților comune</li> <li>- Discutarea unor înregistrări video</li> <li>- Prezentare realizată de formatori</li> <li>- Discuții cu privire la stereotipurile și prejudecățile proprii / întâlnite</li> </ul>	90 min
<b>Ce înseamnă discriminarea</b>	Participanții vor identifica elementele definiției discriminării	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Discriminarea ca tratament nefavorabil a unui individ sau a unui grup datorită unei prejudecăți legate de grupul căruia se presupune că ar aparține individul respectiv</li> <li>- Discriminarea ca interdicție legală - elemente</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Prezentare realizată de formatori</li> <li>- Studii de caz</li> </ul>	90 min
<b>Criteriile protejate împotriva discriminării</b>	Participanții vor identifica diferitele criterii protejate de Legea 121	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Listarea diferitelor grupuri vulnerabile cu analiza specificului fiecăruia: rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Prezentare realizată de formatori</li> <li>- Joc de rol cu scenariu prestabilit</li> </ul>	90 min
<b>Formele pe care le poate lua discriminarea</b>	Participanții vor defini diferitele forme ale discriminării și vor identifica elementele constitutive ale fiecărui tip de discriminare	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Discriminarea directă,</li> <li>- Discriminarea indirectă,</li> <li>- Hărțuirea,</li> <li>- Instigarea la discriminare,</li> <li>- Segregarea</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Prezentare realizată de formatori</li> <li>- Studii de caz</li> </ul>	90 min
<b>Excepții de la discriminare</b>	Participanții vor identifica situațiile care nu constituie discriminare	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Acomodarea rezonabilă</li> <li>- Măsurile afirmative</li> <li>- Cerințe profesionale esențiale și determinante</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Prezentare realizată de formatori</li> <li>- Studii de caz</li> </ul>	90 min
<b>Cum se manifestă discriminarea în domeniul educației?</b>	Participanții vor identifica aspecte specifice prevenirii și combaterii discriminării în domeniul educației	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Nevoi educaționale speciale</li> <li>- Orele de educație religioasă și educație tehnologică</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Prezentare realizată de formatori</li> <li>- Studii de caz</li> <li>- Joc de rol cu scenariu prestabilit</li> </ul>	90 min

Subiectele sesiunii	Obiectivele sesiunii	Conținutul sesiunii	Metode	Temp (orientativ)
<b>Remedii împotriva discriminării</b>	Participanții vor cunoaște mecanismele de protecție și sancționare specifice și instituțiile abilitate	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ce remedii există pentru discriminare?</li> <li>- Care sunt instituțiile abilitate? Ce resurse de suport există?</li> <li>- Cum pot face o plângere pe discriminare?</li> <li>- Ce pot face atunci când observ discriminarea în calitate de cadru didactic?</li> <li>- Care este răspunderea pentru fapta de discriminare?</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Prezentare realizată de formatori</li> <li>- Construirea unui scenariu de reacție la discriminare, pas cu pas</li> </ul>	90 min
<b>Promovarea egalității și nediscriminării în școală</b>	Participanții vor avea posibilitatea să clarifice aspectele neclare și să facă schimb de idei cu privire la tipuri de activități de promovare a egalității și nediscriminării în școală	<ul style="list-style-type: none"> <li>- De ce este important să învățăm ce înseamnă egalitate și nediscriminare?</li> <li>- Cum poate fi promovată și învățată egalitatea și nediscriminarea în școală?</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Întrebări și discuții</li> <li>- Prezentare de activități / exerciții / cazuri care pot fi utilizate de profesori la diverse discipline</li> </ul>	90 min
<b>Total: 720 min / 16 ore academice</b>				

# Bibliografie

## Manuale:

- A Methodology for International Youth Work ( Metodologia privind lucrul cu tineri internaționali), Don Bosco Youth –Net, Jabbertalk – în engleză, disponibil la <http://www.donboscoyouth.net/system/files/Jabbertalk.pdf>
- Gender Matters. A manual on addressing gender-based violence affecting young people (Manual cu privire la violența de gen care afectează tinerii), Consiliul Europei, 2013 – în engleză, disponibil la <http://www.eycb.coe.int/gendermatters>
- Manual de drept european privind nediscriminarea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE, 2010 – în română disponibil la [http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra\\_uploads/1510-FRA\\_CASE\\_LAW\\_HANDBOOK\\_RO.pdf](http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510-FRA_CASE_LAW_HANDBOOK_RO.pdf)
- Manual de formare cu privire la discriminare. „Seminarii de creștere a gradului de conștientizare în domeniul nediscriminării și egalității destinate organizațiilor societății civile”, publicație sprijinită de Comisia Europeană, mai 2012 – în română, disponibil la [http://www.crj.ro/wp-content/uploads/docs/Manual\\_formare\\_si\\_material\\_national\\_fin.pdf](http://www.crj.ro/wp-content/uploads/docs/Manual_formare_si_material_national_fin.pdf)
- Manual de pregătire de formatori pentru Combaterea Discriminării ART, Comisia Europeană – disponibil în engleză la <http://www.migpolgroup.com/portfolio/awareness-raising-seminars-in-the-areas-of-non-discrimination-and-equality-targeted-at-civil-society-organisations-art-project-training-manual-on-discrimination/>; în română la <http://migpolgroup.com/public/docs/Romania.pdf>
- Manualul EDUCAȚIE PENTRU DREPTURILE OMULUI. Ministerul Educației, Amnesty International, 2015 – în română, disponibil la [http://edu.gov.md/sites/default/files/final\\_curriculum\\_optional\\_edo\\_04.02.2015.pdf](http://edu.gov.md/sites/default/files/final_curriculum_optional_edo_04.02.2015.pdf)
- Manual on human rights education for children (Manual de predare a drepturilor omului pentru copii), Consiliul Europei, Ediția a doua – în engleză, disponibil la <http://www.eycb.coe.int/compasito/pdf/Compasito%20EN.pdf>
- Training Manual „Training of Trainers: Designing and Delivering Effective Human Rights Education” (Ghid pentru realizarea și predarea eficientă a educației privind Drepturile Omului), Equitas, 2010 – în engleză, disponibil la [https://equitas.org/wp-content/uploads/2010/11/Equitas\\_Generic\\_TOT\\_2007.pdf](https://equitas.org/wp-content/uploads/2010/11/Equitas_Generic_TOT_2007.pdf)

## Studii:

- Recomandarea de Politică Generală Nr. 10 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) cu privire la combaterea rasismului și discriminării în și prin educație, disponibilă în engleză, franceză și rusă aici: [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/GPR/EN/Recommendation\\_N10/default\\_en.asp](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/GPR/EN/Recommendation_N10/default_en.asp)

- Analiza compatibilității legislației din Republica Moldova cu standardele europene în domeniul egalității și nediscriminării, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, 2015 – disponibilă în română, engleză și rusă la [www.crjm.org](http://www.crjm.org/content/uploads/2015/07/CRJM-Studiu-Compat-legislatie-MD-EU-2015-07.pdf) (română: <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/07/CRJM-Studiu-Compat-legislatie-MD-EU-2015-07.pdf>)
- Rapoartele anuale CPPEAE disponibile la <http://www.egalitate.md/index.php?pag=page&id=850&l=ro>
- Sondaj sociologic „Fenomenul discriminării în Republica Moldova: percepția cetățeanului”, IPP, 2014, în română, disponibil la [http://www.ipp.md/public/files/Evenimente/Sondaj\\_nediscriminare\\_pentru\\_prezentare.pdf](http://www.ipp.md/public/files/Evenimente/Sondaj_nediscriminare_pentru_prezentare.pdf)
- Sondaj sociologic „Percepțiile populației din Republica Moldova privind fenomenul discriminării, Fundația Soros-Moldova, 2011, în română, disponibil la <http://soros.md/files/publications/documents/Studiu%20Sociologic.pdf>

## Ghiduri:

- A campaign guide about education and learning for change in Diversity, Human Rights and Participation (Ghid privind educația și predarea diversității, drepturilor omului și participării), COMPANION, 2007 – în engleză, disponibil la [http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/2007\\_Companion\\_without\\_cover\\_en.pdf](http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/2007_Companion_without_cover_en.pdf)
- „All Different, All Equal, Education Pack” (Toți diferiți – Toți egali, Set Educațional, ghid de predare a diversității, egalității și nediscriminării), Consiliul European, în engleză și franceză, disponibil la <http://www.eycb.coe.int/edupack/index.html>
- Companion ghid pentru utilizarea manualului Consiliului European, Compassito, disponibil în română la <http://www.agenda21.org.ro/download/companion.pdf>
- „Educație incluzivă. Ghid metodologic pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general”, Keystone Moldova, Open Society Foundations, Institutul de Științe ale Educației, 2013 – în română, disponibil la <http://www.keystonemoldova.md/assets/documents/ro/publications/Guide%20inclusive%20education.pdf>
- Ghid introductiv pentru profesori „Orientarea sexuală”, 2007 – în română, disponibil la [http://accept-romania.ro/wp-content/uploads/2009/05/orientarea\\_continut.pdf](http://accept-romania.ro/wp-content/uploads/2009/05/orientarea_continut.pdf)
- Ghidul Minighid antidiscriminare, ACCEPT, România – în română, disponibil la [http://old.nediscriminare.md/upload/files/Mini\\_-\\_ghid\\_antidiscriminare\\_1876.pdf](http://old.nediscriminare.md/upload/files/Mini_-_ghid_antidiscriminare_1876.pdf)
- Ghid pentru angajați – egalitate și nediscriminare, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) 2015 – în română, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/02/CRJM-Ghid-angajati.pdf>
- Ghid pentru angajatori – egalitate și nediscriminare, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) 2015 – în română, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/02/CRJM-Ghid-angajatori.pdf>

- Ghid practic „Egalitatea și nediscriminarea pe înțelesul tuturor”, Coaliția Nediscriminare, 2014 – în română, disponibil la <http://nediscriminare.md/wp-content/uploads/2015/01/Ghid-PRACTIC-WEB-final.pdf>
- Ghid: Discriminarea – cum să o recunoaștem și cum să ne protejăm împotriva ei?, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) 2016 – în română, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/01/CRJM-Ghid-Nediscrim-Public-2016-ro.pdf> (în limba rusă disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/01/CRJM-Ghid-Nediscrim-Public-2016-ru.pdf>)
- Ghid pentru practicieni în domeniul nediscriminării, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) 2015 – în română, disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/01/CRJM-Ghid-Nediscrim-Practicieni-2016-ro.pdf> (în limba rusă disponibil la <http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/01/CRJM-Ghid-Nediscrim-Practicieni-2016-ru.pdf>)
- Instrument de lucru pentru profesori și practicieni: „Gypsy, Roma and Traveller Children in the Welsh School System: Promoting Equality and Tackling Racism. A Toolkit for Teachers and Practitioners”, de Tina Simbo, Lizz Bennett și Laura Pidcock (în limba engleză, disponibil la <http://www.srtrc.org/resources/publications?publication=6208>).

## Filme/spoturi video:

- CIDO, Film documentar realizat de Natalia Ghilașcu – „Discriminarea în școli continuă să marginalizeze copiii din diverse familii”, în română disponibil la <http://discriminare.md/discriminarea-in-scoli-continua-sa-marginalizeze-copiii-din-diverse-familii/>
- Câte fețe poate avea discriminarea? – Campania Provocările Evei, proiectul SAFIR: [https://www.youtube.com/watch?v=6e6doCihh\\_c](https://www.youtube.com/watch?v=6e6doCihh_c) (în română)
- Documentar „Racism in America” (Rasismul în America) – în engleză, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=h7EobvoGHPI>
- Dragostea nu are etichete / diversitate și incluziune (Love Has No Labels | Diversity & Inclusion | Ad Council): <https://www.youtube.com/watch?v=PnDgZuGhHs> (în engleză)
- Film documentar „A Class Divided” (O clasă divizată) – în engleză, mici clipuri din film sunt disponibile la <https://www.youtube.com/watch?v=PY3HUSnjYKM>
- Film documentar „Școala noastră” – în engleză, disponibil la <http://ourschoolfilm.blogspot.ro/> (pentru vizionare în română poate fi procurat DVD)
- Spot: Oprește discriminarea: [https://www.youtube.com/watch?v=rC\\_m4e-G9ml](https://www.youtube.com/watch?v=rC_m4e-G9ml) (în română)
- STOP Discriminare împreună cu echipa Y-PEER Sculeni: <https://www.youtube.com/watch?v=reHVk13cwzk> (în română)
- STOP Discriminare: <https://www.youtube.com/watch?v=75fSer5DWp4> (în română)
- Y-PEER Nisporeni – Festivalul Național de Teatru Social 2014: <https://www.youtube.com/watch?v=75fSer5DWp4>

[com/results?search\\_query=Y-PEER+Nisporeni+-+Festivalul+National+de+Teatru+Soci al+2014](http://com/results?search_query=Y-PEER+Nisporeni+-+Festivalul+National+de+Teatru+Soci al+2014) (în română)

- Stop Discriminare: <https://www.youtube.com/watch?v=7AqCTlYVimU> (în engleză)
- Voices of Children with Disability. Inclusive practice for research („Vocea copiilor cu dizabilități. Practică incluzivă pentru cercetare”), serie de filme documentare, 2015: <http://www.voicesofchildrenwithdisability.com/films/> (în engleză)
- Film documentar „Școala – susține sau împiedică incluziunea!”, 2016, disponibil la <http://voceatinerilor.md/article/video---scoala---sustine-sau-impiedica-incluziunea--467.html>

### **Instituții publice / organizații neguvernamentale / pagini web cu resurse relevante (selectiv):**

- Consiliul pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității (CPPEDAE), Republica Moldova – [www.egalitate.md](http://www.egalitate.md) (apel gratuit și confidențial: 0-8003-3388)
- Avocatul Poporului (Ombudsmanul) – [www.ombudsman.md](http://www.ombudsman.md)
- Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat – [www.cnajgs.md](http://www.cnajgs.md)
- Pagina web creată pentru a răspunde necesității de educație juridică în rândul populației Republicii Moldova – [www.parajurist.md](http://www.parajurist.md)
- Portalul Drepturile Omului, menținut de Centrul de Informare în Domeniul Drepturilor Omului – [www.drepturi.md](http://www.drepturi.md)
- Inițiativa „Discriminarea nu are inimă” – [www.discriminare.md](http://www.discriminare.md)
- Coaliția Nediscriminare (ONG) – [www.nediscriminare.md](http://www.nediscriminare.md)
- Asociația Promo-LEX – <http://www.promolex.md/>
- Amnesty International – Moldova – [www.amnesty.md](http://www.amnesty.md)
- Centrul de Informare în Domeniul Drepturilor Omului – [www.cido.org.md](http://www.cido.org.md)
- Centrul de Informații „GENDERDOC-M” – [www.gdm.md](http://www.gdm.md)
- Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) – [www.crjm.org](http://www.crjm.org)
- Centrul de Asistență Juridică pentru Persoanele cu Dizabilități – [www.advocacy.md](http://www.advocacy.md)
- Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova – [www.idom.md](http://www.idom.md)
- Institutul de Politici Publice – [www.ipp.md](http://www.ipp.md)



---

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

**Centrul de Resurse Juridice din Moldova**

Str. A. Șciusev 33,  
MD-2001 Chișinău,  
Republica Moldova  
Tel: +373 22 843601  
Fax: +373 22 843602  
Email: [contact@crjm.org](mailto:contact@crjm.org)  
[www.crjm.org](http://www.crjm.org)

**Facebook** - <https://www.facebook.com/pages/Centrul-de-Resurse-Juridice/192147737476453>

**Twitter** - <https://twitter.com/CRJMoldova>